

др Душан Јаковљевић,
ванредни професор Правног факултета у Београду

РЕХАБИЛИТАЦИЈА ОСУЂЕНИКА

Рехабилитација као институт кривичног права представља успостављање положаја пуноправног грађанина осуђеном лицу и брисање осуде из казнене евиденције. У законодавствима која је познају, она није регулисана на јединствен начин и стога се појављује у већем броју варијаната. У југословенском кривичном законодавству сагласно чл. 91. КЗ СФРЈ, рехабилитација се састоји у томе да лице које је издржало казну ужива сва права и може стицати сва права као и сваки други грађанин, осим оних која су ограничена изреченом мером безбедности или наступањем правних последица осуде. У овом последњем случају рехабилитација може наступити превременим престанком тих мера безбедности, односно правних последица осуде под одређеним условима на основу судске одлуке у смислу чл. 92. КЗ СФРЈ. Поред овога, у смислу чл. 93. КЗ СФРЈ један број лакших осуда се под одређеним условима аутоматски по сили закона брише из казнене евиденције, док се осуде теже од једне до три године затвора бришу под нешто строжим условима на основу одлуке суда.

Кључне речи: *Кривично право. – Рехабилитација. – Брисање осуде. – Казнена евиденција.*

До рехабилитације осуђеника довеле су нада и вера кривичног законодавца у способност поправке и моралног преображаја човека и његовог уздицања после пада. Човек заведен кобном омамљеношћу своје криминалне делатности може тако да нађе у рехабилитацији једну врлину и своју реинтеграцију у нормалне токове друштвеног живота. Ма колико рехабилитација побуђивала пажњу научне јавности, обим овог рада налаже да на овом месту буду подвргнути разматрању проблеми везани за општи појам и карактерна обележја овог института (I) и његове основне карактеристике у југословенском кривичном праву (II).

I. ОПШТИ ПОЈАМ

Рехабилитација као институт кривичног права представља успостављање положаја пуноправног грађанина осуђеном лицу и стављање у заборав његове криминалне прошлости, компензацију кривичноправног понашања добрим владањем после издржане казне, стимулацију осуђеника на лични допринос процесу ресоцијализације посредством једног личног права осуђеника којег су погодиле правне последице осуде да моли или да добије на основу закона, под одређеним условима и у одређеној форми предвиђеним у закону, престанак правних неспособности и брисање осуде за будућност⁽¹⁾. Овако схваћена рехабилитација треба осуђенику да поврати законски по-

(1) Појам рехабилитације у изложеном смислу представља материјално-формалну дефиницију овог института. Уп. Д. Јаковљевић, *Рехабилитација у кривичном праву*, II. издање, Београд 1990, стр. 46. и сл.

полажај који је имао пре осуде и, чак у мери у којој је то могуће, друштвени положај.

Наведене карактерне особине рехабилитације осуђеника служе њеном појмовном одређивању, али, истовремено, и за осветљавање њене суштине, материје, односно њених циљева који јој дају смисао постојања (*ratio*) у кривичном праву, с једне стране, и, с друге, њених спољних, законских ознака.

1. Циљеви рехабилитације

Циљеви рехабилитације чине материју овог института. Они истовремено стварају један појам који представља њен материјални (супстанцијски) појам за који се може рећи да је и криминално политички, пошто учење о рехабилитацији улази у оквир учења о санкцијама, тј. у криминалну политику. Овај појам ће бити истовремено и деонтолошки, ако се циљеви рехабилитације одређују *de lege ferenda*.

По нашем мишљењу, рехабилитација има следеће циљеве: успостављање положаја пуноправног грађанина осуђеном лицу и стављање у заборав његове криминалне прошлости; компензацију кривичноправног понашања добрим владањем после издржане казне и најзад, стимулацију осуђеника на лични допринос процесу пуне ресоцијализације. Сва се три циља рехабилитације са гледишта највише кривичноправне теорије принципијелно дају оправдати.

1) Изречена казна учиниоцу кривичног дела има одређену сврху и кад се ова изврши циљ је постигнут. Ако би осуђеник и даље трпео после издржане казне, то би било бесциљно. Међутим, илузија је веровати да је у односу на сваког осуђеника по његовом отпуштању с издржавања казне постигнут крајњи циљ кривичних санкција – заштита друштва од криминалитета. О томе нам сведочи рецидив. Зато је некада потребно на неке категорије учинилаца кривичних дела применити додатне мере. Кривична законодавства у таквим случајевима, користећи различиту правну технику, уз главну казну надовезују често и друге мере које делују после издржане главне казне. Ове мере попримају форму или неких споредних казни, или неких мера безбедности, или неких правних последица које се аутоматски везују за осуду на одређену казну или за одређено кривично дело. Дејства оваквих кривичноправних мера навлаче на осуђеника одређене неспособности и ограничења права трајно или привремено. Искуство је, међутим, показало да се заштита друштва од криминалитета не може успешно постићи искључиво путем казни и претерано дугим трајањем оваквих правних последица осуде. Показало се да је потребно пенитенцијарни систем допунити другим кривичноправним мерама које би послужиле као његова допуна. Једна од тих других мера је рехабилитација. У складу са изложеним, рехабилитација поприма задатак да успостави положај пуноправног грађанина осуђеном лицу и стави у заборав његову криминалну прошлост. Овај задатак је инициран посебним разлозима како за осуђено лице, тако и за само друштво, тј. државу.

Пре свега, дејства навучених последица осуде лишавају или ограничавају осуђеника одређених права и способности. Осуђеник после издржане казне наилази на многе тешкоће у уређењу свог личног живота на слободи⁽²⁾. Ако је још обележен и оваквом бесправношћу, те тешкоће се

(2) B.:G.Neulandt, *Strafnakel und Resozialisierung, Zeitschrift für Strafvollzug*, 1966, Heft 4, s. 218.

умножавају. Све то доприноси да је то лице личност другог реда. Међутим, ако је то лице већ издржало казну и већ је више година на слободи показујући да се поправило и да није више опасно за друштво, његово даље задржавање изван законског положаја пуноправног грађанина и подсећање на криминалну прошлост не може се оправдати ни са гледишта правичности, ни са гледишта велике идеје о ресоцијализацији осуђеника која представља основну сврху кажњавања у савременом кривичном законодавству и модерној теорији кривичног права и криминалној политици. Ако би осуђени и даље остао у бесправном положају, то би престављало озбиљну сметњу процесу потпуне ресоцијализације осуђеника и њиховом укључивању у све токове нормалног живота на слободи. И не само то. Искуство нас учи да претерано дуго држање осуђеника у бесправном положају у таквим случајевима води кад – тад у рецидив. Због тога сматрамо да разлози успешног остваривања процеса потпуне ресоцијализације и превенције новим кривичним делима представљају врло озбиљне аргументе у прилог постојању једног института са циљем успостављања положаја пуноправног грађанина осуђеном лицу и стављања у заборав његове криминалне прошлости.

Претерано дуго трајање правних последица осуде ствара, поред изложеног, још једну неповољну ситуацију и то директно за само друштво државу. Наиме, држањем претерано дуго у бесправном положају држава од оваких својих држављана ствара једну специфичну латентну опасност. То је, ако је тако можемо назвати, „армија незадовољника” која прети да се трансформише у криминални потенцијал против своје воље. Неспорно је да унутар укупног број осуђеника погођених правним последицама осуде има и оних тешких делинквената огрезлих у криминалитет, политичких криваца и директних противника постојећег правног система државе, као и учинилаца лакших кривичних дела. Сама чињеница држања претерано великог броја осуђеника различитог спектра делинквенције у бесправном положају после издржане казне представља, доиста, једну посебну ситуацију над којом се свако друштво-држава мора добро да замисли. Једна мера – институт са горенаведеним циљем не би била сувишна. Напротив, добро би било да један број оваких осуђеника буде преточен посредством разумне криминалне политике. Овим би се постигло да набој латентне опасности за трансформацијом у криминални потенцијал ових осуђеника знатно спласне. Због тога сматрамо да и ова околност представља разлог више у прилог истицаном циљу рехабилитације, а у интересу превенције.

2) Идеја о добром владању спроведена кроз правни поредак није нова⁽³⁾. Ова идеја се пробила у вези са рехабилитацијом захваљујући Холбаху, који је желео да јој прида значај једног лаудативног елемента (*droit laudatif*) у суштини рехабилитације⁽⁴⁾. Компензација, тј. пребијање доброг владања после издржане казне са кривичноправним понашањем појмовно је могућа и по мишљењу Еткера заслужује пуну пажњу кад му се приђе са гледишта укупног понашања осуђеног лица⁽⁵⁾. Овакав прилаз осуђениковој личности омогућава да се добије утицај о његовој укупној вредности. То је изналажење еквивалента кривичноправном понашању. Овај еквивалент представља доказ да се бивши осуђеник поправио и да тежи, можда чак, честитом животу и раду. Он пружа „златан мост” осуђенику којег су погодиле правне последице осуде да се спасе и збрише са себе жиг „осуђен”. Позитивно владање

(3) Ihering, *Das Zweck im Recht*, 4. Aufl., Leipzig, 1904, Bd.I, s.141.

(4) B.Holbach, *Justice laudative*, Bruxelles, 1905.

(5) F.Oetker, *Die Rehabilitation Verurteilter, Der Gerichtssaal*, Stuttgart, 1920, Bn.LXXXVII, s.162.

осуђеног лица у овом случају представља једну вредност која треба да залегне да би се достигао тај тако жељени прелаз. То уједно показује да се осуђеник поправио и да даље развија позитивне особине и да поштује друштвене и правне норме у друштву–држави. Због тога ми видимо у овој поправци једну вредност коју хоћемо да ставимо на теразије правде наспрам кривичноправног понашања, а која треба да заокружи укупну личност бившег осуђеника. Стога сматрамо да је компензација осуђеникових позитивних личних својстава и њихово даље развијање после издржане казне са кривичноправним понашањем на теразијама правде и правичности појмовно могућа и, истовремено, остварљива посредством института рехабилитације у интересу и осуђеника и друштва–државе.

3) Познато је да сусрет осуђеника после издржане казне са животом на слободи бива често повезан са многим проблемима и тешкоћама. Сви се ти проблеми и тешкоће могу манифестовати у виду интеракција у оквирима шире заједнице, али, исто тако, и у ужој средини, па и у породици. По природи ствари код осуђеника се јавља, нарочито у прво време по отпуштању, осећај неизвесности, несигурности и страха за свој положај у друштву. Кратко речено, сваки је осуђеник по изласку из затвора изложен разним психичким напетостима и оптерећењима повезаним са поступцима средине према њему и његовим понашањем на слободи. Ако овакав осуђеник наилази на сметње које закон и друштво праве ограничавајући му права и стављајући га у дискриминаторски положај, на пример у његовим напорима да се запосли, у успостављању друштвеног контакта, у признавању вредности његове личности и др. његова ресоцијализација ће бити знатно отежана. У таквим случајевима постоји озбиљна опасност да се осуђеник обесхрабри у својим личним напорима да ресоцијализује своју личност и укључи се у круг позитивних чланова друштва. Услед тога се може догодити да овакав осуђеник падне у очај и заузме непријатељски став према друштву и да се поново врати у свет криминалитета тражећи у њему уточиште. Да до тога не би дошло, неопходно је створити ослонац који ће појачати самоувереност осуђеника и утицати на њега да се одржи и да даље развија процес свог позитивног мењања. Један од тих ослонаца је и рехабилитација са циљем стимулације осуђеника на лични допринос процесу пуне ресоцијализације.

Рехабилитација са циљевима поновног успостављања положаја пуноправног грађанина и стављања у заборав његове криминалне прошлости, као и компензације кривичноправног понашања добрим владањем после издржане казне, охрабрује осуђеника у настојању да реши своје проблеме и тешкоће са којима се суочава после отпуштања с издржавања казне. Због тога ови циљеви рехабилитације за осуђеника представљају веома јак мотив и стимуланс у жељи да их се домогне. Када човек одмах зна да ће једног дана можда поново задобити свој изгубљени законски положај, а можда и социјални, бива стимулисан на акцију максималног улагања труда и пуне ангажованости у свој лични допринос процесу остварења пуне ресоцијализације и реадпације своје личности у токове нормалног живота на слободи. Зато оваква стимулација осуђеника да савлада све тешкоће и негативне утицаје и да поштено и корисно живи на слободи, представља ону идеју на којој заснивамо трећи циљ рехабилитације. Страсна амбиција осуђеника да збрише мрљу криминалитета са свог бића и анулира кривичну осуду повраћајући изгубљена права и способности, покреће на даљу акцију позитивне корекције личности и снагом магнета привлачи да се човек домогне и заслужи рехабилитацију. С оваквим својим циљем рехабилитација представља снажан ослонац у пружању одбојног става према негативним утицајима који воде на пут понављања кривичноправног понашања и, исто-

времено, од овог института ствара посебну криминално-политичку меру друштва – државе у борби против криминалитета.

2. Остала обележја рехабилитације осуђеника

Остала обележја рехабилитације указују на спољне ознаке овог института. Овде су у питању најчешће правна обележја која омогућавају да се од њих створи један појам (законски, тј. правни појам) довољно одређен да удовољи захтеву и потреби издвајања овог института од других. На таква обележја нас упућују законодавства која познају институт рехабилитације⁽⁶⁾. Иако се у тим законодавствима овај институт не регулише на јединствен начин, она ипак пружају могућност да се изнађу нека заједничка обележја рехабилитације која су везана за њену спољну, тј. формалну природу. С обзиром на таква обележја, рехабилитација се одликује следећим особинама:

1) Рехабилитација, реално узевши, садржи у себи лично право осуђеника које се може без устезања обележити као „евентуално”, због тога што садржај тог права чине овлашћења која се односе на питање подвргавања решавању осуђениковог захтева за добијање рехабилитације, који је основан његовим положајем да се налази у условима које закон тражи за стицање рехабилитације. Због тога овде треба подвући да ово право не обухвата и овлашћења да се захтева обавезно и одобрење рехабилитације јер друштво-држава оцену и констатацију испуњења захтеваних услова за стицање рехабилитације препушта одређеним ауторитетима. Због тога ово право осуђеника поприма карактер једног „евентуалног” права на рехабилитацију, чије је одобрење у моћи надлежних органа.

2) Рехабилитација се одликује тиме што се примењује на осуђеника којег су погодили правне последице осуде. Стога се може рећи да је са гледишта овог обележја домен примене института рехабилитације везан за осуђеника којег је погодила кривична осуда на казну која је за собом повукла правне последице осуде. Овај правац примене рехабилитације открива да овај институт долази да помогне да се негативна дејства правних последица осуде отклоне када за то постоје разлози.

3) Следећа одлика рехабилитације јесте да се она може стећи само под условима прописаним законом. Кроз те услове се изражава интерес друштва-државе да, путем добрих предлога садржаних у њима покрене осуђеника на поправку и користан живот на слободи. Тражени услови се разликују у појединим законодавствима. У једном општем смислу може се рећи да се захтева да главна казна буде издржана, затим протек извесног времена после извршене казне (кушња), добро владање или неизвршење новог кривичног дела у току рехабилитационе кушње, као и накнада причињене штете извршењем кривичног дела.

4) Рехабилитација се одликује тиме што се може стећи у форми и на начин предвиђен законом.

Одlike рехабилитације да се може стећи под условима законом прописаним и у форми и на начин предвиђен законом су карактеристике кроз које се манифестује законско обележје овог института, које није било својствено некадашњој рехабилитацији која се стицала и зависила поглавито од суверене власти⁽⁷⁾.

(6) Уп.: Д.Јаковљевић, *op. cit.*, стр.117-144.

(7) В.: P.Reutenauer, *De la Réhabilitation en matière pénale et disciplinaire*, Paris, 1900, п.13.

5) Последња одлика рехабилитације је у томе што укида неспособност које је за собом повукла осуда на казну и брише кривичну осуду из казнене евиденције за будућност. Са гледишта ових обележја последица, тј. дејство рехабилитације појављује се у дуплом значењу. Зауостављање само на једној од њих – гашењу неспособности, представља осиромашење института рехабилитације. За другу последицу – брисање осуде из казнене евиденције – извесни аутори сматрају да се информације из казнене евиденције могу давати извесним субјектима упркос томе што је осуда брисана⁽⁸⁾. Ово мишљење је у сукобу са интересом обезбеђења краја једној кривичној осуди, а тиме и васпостављања пуне ресоцијализације и социјалне рехабилитације бивших осуђеника.

II. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ РЕХАБИЛИТАЦИЈЕ ОСУЂЕНИКА У ЈУГОСЛОВЕНКОМ КРИВИЧНОМ ПРАВУ

Данашње уређење рехабилитације осуђеника у праву СФРЈ датира из 1976. године, када је нови Кривични закон СФРЈ⁽⁹⁾ уредио ову материју у Глави IX која носи наслов *Рехабилитација, брисање осуде и услови за давање података из казнене евиденције* (чл. 91–94). Из ове главе произлази да се сматрају посебним институтима рехабилитација (чл. 91), брисање осуде (чл. 93) и давање података из казнене евиденције (чл. 94).

Оно што се назива рехабилитацијом у чл. 91. састоји се у томе да осуђеник после издржане, опроштене или застареле казне затвора или малолетничког затвора ужива сва права и може стицати сва права као и сваки други грађанин, осим оних која су му ограничена изреченом мером безбедности или наступањем правних последица осуде (ст.1). Из овога произлази да се у начелу сматра рехабилитованим осуђено лице чим је издржало казну или му је та казна опроштена, односно застарела, а да није испунило било какав други услов. Да ли је то рехабилитација?

Смисао ст. 1, чл. 91. КЗ СФРЈ може бити доста дискутабилан. У овој одредби је могуће видети рехабилитацију која наступа аутоматски на основу самог закона, тзв. законску рехабилитацију⁽¹⁰⁾. Овакво значење овој одредби ипак није могуће приписати. Ово са разлога, што законска рехабилитација претпоставља протек одређеног рока после издржане казне у коме осуђеник бар не би обновио свој упис у казнену евиденцију. Међутим, по цитираном ст. 1, чл. 91. КЗ то није случај. Осим тога, овде додајемо да тамо где осуда на казну није за собом повукла одређена ограничења или губитке права, што је случај у начелу код ст. 1, чл. 91, институт рехабилитације губи свој *raison d'être* и постаје беспредметна.

На основу изложеног следи да треба изнаћи значење одредбе ст. 1, чл. 91. КЗ са једног другог становишта. При уређивању ове одредбе, њени аутори су се руководили једном врло хуманом идејом да осуђеник после изласка на слободу стиче по закону статус равноправног грађанина како би се што пре

(8) R.Vouin, *La réhabilitation, son principe et ses effets*, „Revue (belge) de droit pénal et criminologie”, 1953 — 54, p. 705.

(9) В.: Кривични закон СФРЈ, „Службени лист СФРЈ”, бр. 44. од 8.X 1976. Најновији Закон о изменама и допунама Кривичног закона СФРЈ није дирао у ову материју, „Службени лист СФРЈ” бр. 38, од 6.VII 1990.

(10) Ст.1, чл.91. у основи одговара ст. 1,чл. 87. Новеле КЗ из 1959. за који је Б. Златарић сматрао да представља основну рехабилитацију, разликујући је од допунске рехабилитације. В.: Б.Златарић, *Рехабилитација и правне последице осуде*, „Зборник Правног факултета у Загребу”, Загреб, 1969, бр. 1, стр.60.

и са што мање сметњи могао укључити у нормалан живот на слободи⁽¹¹⁾. Уграђивањем ове идеје у ст.1, чл.91. КЗ постављен је, у ствари, општи принцип да осуђиваност сама по себи не представља узрок ограничавања права бившем осуђенику (ст. 2, чл. 94. представља изузетак). Говорећи о рехабилитацији у овој одредби, законодавац, у ствари, полази у уређењу материје рехабилитације од овог општег принципа. Како је ова одредба садржински празна са становишта самог института рехабилитације, с обзиром да њоме осуђеник ништа не добија, то се мора узети да она представља само део њене материје која је обухваћена, по нашем мишљењу, и одредбама чланова 92. и 93. КЗ, с обзиром да се у њима садржински говори о рехабилитацији. Истовремено, овде треба забележити да уређења ст. 1, чл. 91. нису могла избећи нека ограничења права осуђеника после престанка главне казне. Тако из ове одредбе произлази да су осуђена лица ограничена у правима ако им је изречена нека мера безбедности или су погођени правним последицама осуде. Ми налазимо да тек на овом терену институт рехабилитације почиње да добија свој пуни смисао и оправдање.

Ако су одредбе чланова 91. и 92. КЗ СФРЈ делови материје о рехабилитацији, онда је рехабилитација по ст. 1, чл. 92. факултативни превремени престанак ограничења права осуђеном лицу којег је погодила нека мера безбедности, односно правне последице осуде, изречен од стране суда на молбу осуђеног. Овај престанак се може молити кад протекну три године од дана издржане, застареле или опроштене казне. Приликом одлучивања о захтеву суд ће узети у обзир понашање осуђеног после осуде, његову спремност да накнади штету проузроковану извршењем кривичног дела, као и друге околности које указују на оправданост престанка мера безбедности, односно правних последица осуде.

За овај престанак мера безбедности, односно правних последица осуде, може се рећи да представља израз једног ужег схватања рехабилитације, схватања које види у рехабилитацији само један начин гашења правних неспособности које произлазе из мера безбедности или правних последица осуде. Један други систем рехабилитације је нешто општији. Он хоће да развије дејства рехабилитације дотле да од ње учини средство поништења више или мање свих негативних дејстава кривичне осуде. Таква рехабилитација је позната у праву Француске⁽¹²⁾. Ова рехабилитација је била одобрена и у ранијем југословенском кривичном законодавству⁽¹³⁾. Таква рехабилитација чини да престану за будућност све неспособности које проистичу из кривичне осуде. Осим тога, она брише и саму осуду из казнене евиденције. Рехабилитована осуда се тако ставља у заборав и не помиње се у изводима из казнене евиденције. Овај начин схватања рехабилитације је одобрен и подржан нарочито од стране Међународног удружења за кривично право⁽¹⁴⁾.

Из горе изложеног да се запазити да је могуће учинити један корак више од рехабилитације у смислу ст.1, чл. 92. КЗ. У интересу једне добре криминалне политике могуће је створити једну рехабилитацију која би и брисала осуду, бар у смислу што би појам ове осуде био брисан из казнене

(11) Н.Срзентић, А.Стајић, Љ.Лазаревић, *Кривично право, Општи део*, Београд, 1990, стр. 535. и сл.

(12) Вп.:G.Stefani, G.Levasseur, B.Boulouc, *Droit pénal général*, Paris, 1984, p. 693.

(13) Уп.: Кривични законик ФНРЈ, „Службени лист ФНРЈ”, бр. 13/1951: Кривични законик. Општи део, „Службени лист ФНРЈ”, бр. 106/1947.

(14) Уп.: I.Strahl. *Les conséquences légales, administratives et sociales de la condamnation pénale, Rapport général, présentée au VII eme Congres International de droit pénal*, „Revue International de droit pénal”, 1957, N. 3 et 4. —Nos.3. et 4. p.563.

евиденције. Таква рехабилитација у једној више или мање широј форми водила би гашењу једне осуде која припада прошлости.

Може се претпоставити да се овим идејама инспирисао чл. 93. КЗ у коме се предвиђа брисање осуде из казнене евиденције. Сагласно чл. 93. КЗ постоје две могућности брисања осуде и то по сили закона и на захтев осуђеника наређено одлуком суда. Брисање осуде по сили закона је аутоматско брисање из казнене евиденције осуда о изреченој судској опомени, ослобођењу од казне, условној осуди, новчаној казни и казни затвора до једне године. За ово брисање захтева се да протекне рок од једне, три или пет година (зависно од тежине изречене осуде) од дана правоснажности судске одлуке, односно од дана извршене, застареле или опроштене казне, и да осуђеник у том року не учини ново кривично дело. С друге стране, брисање осуде на захтев осуђеника наређено одлуком суда је факултативно брисање осуде. Оно обухвата само осуде на затвор преко годину дана до три године. Осуде теже од три године затвора не могу се брисати (чл. 93, ст.1–5). Ово брисање се може молити под условом да је протекао рок од пет година од издржане, застареле или опроштене казне у коме осуђени не би извршио ново кривично дело. Приликом одлучивања о захтеву осуђеника суд ће водити рачуна о владању осуђеног после издржане казне, о природи кривичног дела и о другим околностима које могу бити од значаја за оцену оправданости брисања осуде. Дејства брисања осуде се своде на то да се обавештења о брисаној осуди не могу давати никоме, осим суду, јавном тужилаштву и органима унутрашњих послова у вези са кривичним поступком који се води против лица чија је осуда брисана (чл. 93, ст. 3). У том смислу и у овом оквиру брисање осуде представља крајњи домаћај рехабилитације у југословенском кривичном праву.

(Примљено 20.12.1990)

Dr Dušan Jakovljević,

Associate Professor of the Faculty of Law in Belgrade

REHABILITATION OF THE CONVICTS

Summary

In terms of the notion, the rehabilitation as the institute of criminal law is establishing the position of full rights of the citizen of a convicted person, and putting into oblivion his criminal past, compensation of criminal - law conduct by good behaviour after the sentence is served, stimulating the convict to personally contribute to the process of resocialisation by way of a personal right of the convict who suffered legal consequences of the conviction to ask or to be granted on the ground of law - and under specific conditions and in the specific form, as established by law - the termination of legal incapacity and delation of the verdict for the future. The institute of rehabilitation is not regulated in the same way in the legislations which provide for it, so that there exist a number of variations. In Yugoslav criminal legislation, in accordance with article 91 of the Criminal Law of the SFRY, rehabilitation means that a person who served his sentence enjoys all rights and is able to acquire all rights - just as any other citizen, except the ones which are imposed as restrictions by pronounced security measure or by taking place of legal consequences of the verdict. In the last case the rehabilitation may take place by an early termination of these security measures, namely of legal consequences of the verdict - and under specific conditions on the ground of a court decision in terms of article 92 of the Criminal Law of the SFRY. In addition to the above,

and in terms of article 93 of the Criminal Law of the SFRY, a number of minor convictions automatically drops out of the files - under the force of law - while the convictions stricter than one year imprisonment and up to three years of imprisonment are delated under somewhat stricter conditions, and again under the decision of the court.

Key words: *Criminal law. - Rehabilitation. - Convict.*

Dušan Jakovljević,
Professeur à la Faculte de droit de Belgrade

LA REHABILITATION DES PERSONNS CONDAMNEES

Résumé

Du point de vue conceptuel, la réhabilitation comme institut du droit pénal représente l'instauration de la situation de citoyen jouissant de pleins droits civiques chez une personne condamnée et l'envoi à l'oubli de son passé criminel, la compensation du comportement criminel par un bon comportement une fois la propre contribution au processus de résocialisation par l'intermédiaire d'u droit personnel de la personne condamnée frappée par le s conséquences juridiques de la peine, qui peut demander et obtenir que, dans certaines conditions, et sous une certaine forme prévue par la loi, son incapacité juridique cesse et yue sa peine soit radiée pour l'avenir. Dans les législations qui conaissaent la réhabilitation, cette dernière n'est pas réglemantée de manière uniforme, de sorte qu'elle apparaît en plusieurs variantes. En ce qui concerne la législation yougoslave, conformément à l'art. 91 de la Loi pénale de Yougoslavie, la réhabilitation consiste à assurer à la personne qui a purgé la peine la possibilité de jouir de tous les droits et d'acquérir tous les droits, comme tous les autres citoyens, à l'exception des droits qui lui ont été limités par la mesuræ de sécurité prononcée ou par l'intervention des conséquences juridiques du verdict. Dans ce dernier cas, la réhabilitation peut intervenir sous forme de suppression pécoce des ces mesures de sécurité, c'est-à-direa des conséquences juridiques de la condamnation dans certaines conditions, sur la base de la décision du tribunal, conformément à l'art. 92 de la Loi pénale de Yougoslavie. En outre, conformément à l'art. 93 de la Loi pénale de Yougoslavie, un certain nombre de peines moins sévès est radié, dans certaines conditions, automatiquement, aux termes de la loi, du registre des peines alors que les condamnations plus sévères d'un à trois ans d'emprisonnement sont radiées dans des conditions un peu plus rigoureuses, sur la base de la décision du tribunal.

Mots clés: *Droit pénal. - La réhabilitation. - Condamné.*